

Grund- och gymnasieskolan

Fallolyckor, hot och våld samt stress ligger bakom många anmälda arbetsskador inom grund- och gymnasieskolan. Detta faktablad handlar om anställda i skolan.

Med grund- och gymnasieskola avses i detta faktablad all grundskoleutbildning och gymnasial utbildning exklusive kommunal vuxenutbildning och yrkesförarutbildning. År 2011 fanns det enligt Statistiska centralbyrån drygt 250 000 sysselsatta inom dessa branscher. Huvuddelen, 74 procent, av de sysselsatta är kvinnor. 76 procent av de sysselsatta arbetar i grundskolan och förskoleklass.

Verksamhetsstatistik

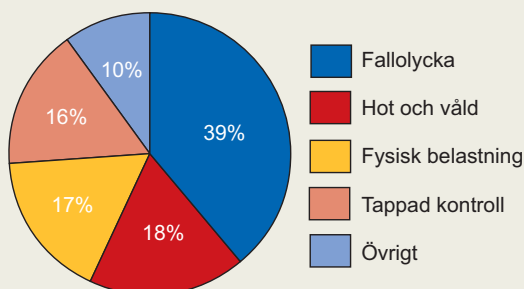
Under 2012 gjorde Arbetsmiljöverket knappt 600 inspektioner på drygt 400 skolor. Närmare 2 000 krav ställdes, främst för att åtgärda psykosociala och kemiska arbetsmiljörisiker. Krav ställdes även inom området maskiner och lyftanordningar och systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM). I kraven vad det gäller SAM ingår bland annat arbete med riskbedömningar och rutiner för att förbättra arbetsmiljön.

Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar

Den senaste femårsperioden, 2008–2012, har det anmälts över 7 000 arbetsolyckor med sjukfrånvaro och 3 000 arbetssjukdomar inom branschen. Den största delen av anmälningarna (82 %) kommer från grundskolan och förskoleklass. Risken att drabbas (anmälningar per sysselsatt) av en arbetsolycka med sjukfrånvaro eller en arbetssjukdom är i stort sett lika stor inom grund- och gymnasieskolan som genomsnittet för samtliga branscher. Däremot ligger sarskolan inom både grundskolan och gymnasieskolan betydligt högre än genomsnittet. Under perioden 2008–2012 har det inträffat två dödsolyckor i branschen. 2011 dog en idrottslärare i en båtolycka och 2012 en busschaufför i en kollisionsoolycka.

Den vanligaste orsaken till anmäld arbetsolycka med sjukfrånvaro inom grund- och gymnasieskolan är falloolyckor, främst orsakade av hala underlag. Därefter följer anmälningar om hot och våld.

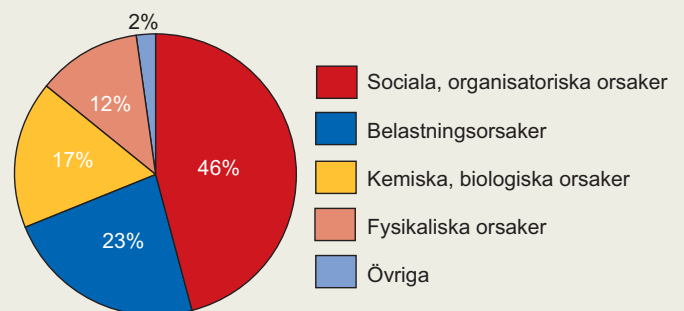
Diagram 1. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro inom grund- och gymnasieskola 2008–2012 fördelade på orsaker (avvikelse).

Källa: ISA

De anmälda arbetssjukdomarna orsakas främst av sociala eller organisatoriska orsaker, 46 procent. Framför allt gäller det stress, mycket arbete, påfrestande klientkontakter, relationer med kollegor och överordnade, otydliga krav, ospecificerat hot och våld samt traumatiska upplevelser av anklagelser, omplacering etc. 23 procent är belastningsrelaterade orsaker (tungt lyft, repetitivt arbete etc.) och 17 procent är kemiska eller biologiska orsaker (inomhusklimat etc.). De 12 procent som beror på fysikaliska orsaker är främst bullerrelaterade.

Diagram 2. Anmälda arbetssjukdomar inom grund- och gymnasieskola 2008–2012 fördelade på orsaker.

Källa: ISA

Anmälda allvarliga händelser (olyckor och tillbud) i arbetet enligt 2 § Arbetsmiljöverordningen (AMF) Anmälningarna enligt 2 § AMF var totalt 1 192 stycken inom grund- och gymnasieskolan 2012. Här ingår anmälda händelser som drabbat såväl lärare som elever. Liksom för de anmälda arbetsolyckorna med sjukfrånvaro orsakas dessa anmälningar främst av hot och våld samt falloolyckor. Hot och våld dominerar med 34 procent av anmälningarna medan falloolyckorna utgör 21 procent. 33 procent av anmälningarna är från Skåne län och 19 procent från Stockholms län.

Korta arbetsskadefakta Nr 3/2013

Arbetsmiljöundersökningen och arbetsorsakade besvär
Arbetsmiljöundersökningen 2011 bygger på intervjuer av ett urval av de sysselsatta. Nedan visas andel av de sysselsatta inom branschen utbildning jämfört med andelen i samtliga branscher som uppgett att de utsatts för olika arbetsmiljöproblem.

Arbetsmiljöundersökningen 2011	Andel av sysselsatta	
	Utbildning	Samtliga branscher
Uppgett besvär som:		
Trötta och håglösa	43	36
Kan inte koppla av tankarna från jobbet	60	43
Svårt att sova på grund av tankar på jobbet	29	20
Sjuknärvaro minst 2 gånger senaste året	57	48
Utsätts för buller minst 1/4 av tiden	33	23
Dra in på lunch, arbeta över, ta med jobb hem	45	36
Utsatt för konflikter eller bråk de senaste 12 månaderna	45	34

Arbetsorsakade besvär 2012 är även den byggd på intervjuer. Nedan presenteras några resultat över andelen besvär bland de sysselsatta där branschen utbildning jämförs med genomsnittet i samtliga branscher.

Arbetsorsakade besvär 2012	Andel av sysselsatta	
	Utbildning	Samtliga branscher
Arbetsolycka	5,6	4,5
Arbetsolycka eller andra förhållanden i arbetet	23,3	18,3
Stress, psykiska påfrestningar	10,4	5,6
Hot eller våld	0,7	0,4
Buller	3,2	0,9
Allergi	1,2	0,6
Hudöverkänslighet	1,3	0,7
Sömnbesvär	8,7	5,2
Oro, ångest eller depression	7,6	4,7

Exempel på anmälningar från branschen grund- och gymnasieskolan 2012

Gick i korridoren och golvet var vått/fuktigt efter våttorkning. Halkade, gick ner i spagat och sträckte lårmuskeln.

Hög arbetsbelastning, klassammansättning, elever med särskilda behov, konflikter, elever ej självgående, avsaknad av tillräckligt stöd och hjälp och metod samt åtgärder. Detta har förorsakat psykisk stress, frustration och oro som har lett till psykisk ohälsa.

Var på väg in i huset. Det hade snöat och skorna var blöta undertill. När jag passerat entrén och kommit in på plattmattan i korridoren halkade jag och föll. Jag tog emot med vänster hand och fick en fraktur på handleden.

Blev påsprungen av en elev bakifrån och föll framstupa ned i betonggolvet.

Två elever kom in i salen och började kasta nystan och springa runt. Jag bad dem gå ut ur salen. De vägrade. När en av dem sprang ut skulle jag stänga dörren. Han höll emot på andra sidan dörren. När han plötsligt släppte dörren for jag baklänges på rygg i golvet. Kände genast smärtor i händerna. Det blev ett brott i handleden. Handen/armen gipsades.

Idrottslärare blir utsatt för verbala och fysiska kränkningar av en elev i anslutning till lektion i skolans gymnasal. Läraren får blåmärken och kännningar i nacken, efter sparkar och slag, vilka består under en tid samt mår mycket dåligt psykiskt efter händelsen. Läraren känner stor olust och rädsla för att återgå i arbete och för att vistas på skolan.